

УДК 330.341.1:351.82

Рибальченко К. В.

Київський національний торговельно-економічний університет

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМ

У статті на основі дослідження теоретичних напрацювань закордонних і вітчизняних науковців визначено головні ознаки та аспекти національних інноваційних систем (НІС), а також моделі їх функціонування з визначенням моделі розвитку НІС України. Спираючись на оцінку сучасних тенденцій розвитку національних інноваційних систем країн світу, у тому числі України, визначено глобальні тенденції розвитку НІС у сучасних умовах розвитку світової економіки, а також проблеми та перспективи розвитку вітчизняної інноваційної системи.

Ключові слова: глобальний інноваційний індекс, інновації, модель національної інноваційної системи, національна інноваційна система, показники інноваційної діяльності, тенденції розвитку.

Постановка проблеми. Дві послідовні економічні кризи 2008–2009 та 2013–2015 рр. продемонстрували неефективність обраного вектору економічного розвитку України, що висуває досить жорсткі умови до ефективного посткризового її відновлення. За таких умов країна потребує пошуку нових шляхів економічного розвитку за наявності депресії в низці секторів національної промисловості, остаточних кризових проявів, жорсткого дефіциту інвестиційних ресурсів, зростання розмірів зовнішнього боргу, втрати конкурентних позицій на зовнішніх та внутрішньому ринках збуту національної продукції (робіт, послуг).

Досвід посткризового відновлення низки країн з економікою, що розвивається [1; 2], вказує, що найбільш ефективним напрямом швидкого відновлення національної економіки є орієнтація її на продукування, продажу або впровадженні інновацій, тобто побудова так званої «економіки знань». При цьому досить важливо побудувати власну ефективну національну інноваційну систему (НІС), яка буде враховувати особливості соціально-економічного розвитку країни та буде відкрита до співпраці з іншими національними інноваційними системами країн світу.

Розкриваючи проблематику побудови та функціонування ефективної НІС в Україні, обов'язково необхідно враховувати сучасні тенденції розвитку інших національних інноваційних систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оцінка наукових розробок вітчизняних та закордонних учених у галузі побудови і функціонування національних інноваційних систем дає змогу виділити низку взаємопов'язаних напрямів досліджень, що спрямовані на:

- розкриття сутності національних інноваційних систем та характеристики їх побудови і функціонування (Б. Лундвал, Р. Нельсон, М. Пашута, Дж. Стігліц, Л. Федулова, К. Фріман та ін.);

- оцінку національної інноваційної системи України в умовах швидких змін економічної ситуації у країні (Н. Буняк, О. Кузьменко, Н. Ткаченко, І. Чикаренко та ін.);

- дослідження закордонного досвіду функціонування НІС для розроблення рекомендацій щодо трансформованню вітчизняної інноваційної системи (Г. Андрощук, А. Касич, Л. Ладонько, О. Федірко, Н. Філіпова та ін.).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Відзначаючи ґрунтовні наукові напрацювання у сфері теоретичної характеристики побудови і функціонування НІС, уважаємо недостатнім обсяг досліджень у напрямі оцінки сучасних тенденцій розвитку національних інно-

ваційних систем у контексті підвищення ефективності функціонування НІС України.

Мета статті полягає у тому, щоб на основі дослідження особливостей розвитку національних інноваційних систем країн світу та порівняння з особливостями розвитку національної інноваційної системи України виявити проблеми та шляхи підвищення ефективності функціонування НІС країни у посткризовий період розвитку її економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Національні інноваційні системи опинилися у фокусі досліджень науковців у 30-ті роки ХХ ст. Передусім необхідно відзначити наукову роботу Й.А. Шумпетера «Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу», де він розкрив базові поняття для теорії НІС, як то «економічна інновація», «інноваційна комбінація» [3].

Поштовхом до подальших досліджень національних інноваційних систем стала найбільша після Великої економічної депресії світова економічна криза 1973–1975 рр., яка кардинально змінила підходи до розвитку національної економіки і на перший план висунула нові розробки та їх комерціалізацію, тобто стала передвісником переходу до інформаційної економіки («економіки знань»). Починаючи з 80-х років ХХ ст. і до сьогодні теоретичні та практичні аспекти побудови і функціонування НІС є ключовими для економістів, державних службовців та бізнесменів-практиків. Відзначаємо напрацювання засновників теорії національних інноваційних систем: Б. Лундвала, Р. Нельсона, К. Фрімана [4–7].

В Україні дослідження НІС активізувалися лише після кризи 2008–2009 рр. і отримали максимальної інтенсифікації у період кризи 2013–2015 рр. та в посткризовий період як складова частина наукової дискусії навколо стратегії розвитку країни і пошуку шляхів її результативного відновлення після двох послідовних економічних криз.

Дискусії закордонних та вітчизняних учених щодо теоретичної характеристики національних інноваційних систем призвели до появи значної кількості дефініцій терміну «національна інноваційна система».

Б. Лундвал акцентує увагу на тому, що НІС – це набір елементів та зв'язків, який спрямований на розроблення, поширення та використання нових комерційно цікавих знань (інновацій) у рамках однієї національної території [5].

Р. Нельсон вказує, що національну інноваційну систему формує набір відповідних інститутів, діяльність яких спрямована на підвищення

інноваційної продуктивності бізнес-одиниць економіки певної країни [6].

К. Фріман акцентує увагу на тому, що НІС формує система відповідних державних і приватних інститутів, яка спрямована на поширення інновацій [7].

Цікавими у контексті визначення сутності національних інноваційних систем є напрацювання низки українських науковців.

Так, М. Шарко розглядає НІС як певний економічний механізм, що базується на підприємницькому підході, спрямований на інтенсифікацію інновацій з урахуванням відкритості системи, і метою якого є збільшення конкурентоспроможності країни та її регіонів [8, с. 26].

В.В. Побірченко в рамках теоретичної характеристики національної інноваційної системи акцентує увагу на сукупності компонентів (інститутів), що генерують інновації та забезпечують інноваційний процес [9, с. 158].

У Розпорядженні Кабінету Міністрів України НІС країни розглядається як сукупність відповідних компонентів (інститутів) розроблення і розповсюдження інновацій у рамках національних кордонів, що спрямовані на збільшення конкурентоспроможності вітчизняних суб'єктів господарювання за рахунок підвищення їх інноваційної активності [10].

Таким чином, підсумовуючи наведені визначення та інші напрацювання науковців [11–13], можемо виділити головні ознаки національної інноваційної системи: сукупність інститутів та відповідних організацій; спрямована на продукування, розповсюдження та використання інновацій; включає як державний сектор, так і суб'єктів господарювання; в основі знаходиться комерційний принцип, тобто отримання зиску (прибутку); функціонує в рамках національної економіки та є відкритою для інших НІС; головною метою є збільшення конкурентоспроможності країни, її регіонів та бізнес-одиниць.

Уважаємо до наведених ознак необхідно додати ще одну, а саме: спрямована на підвищення статків домашніх господарств держави.

Головним принципом, що покладено в основу дослідження національних інноваційних систем, є їх відмінність одна від іншої, з іншого боку, відкритість НІС вимагає їх порівняння та використання напрацювань провідних країн у цій сфері стосовно розвитку та підвищення ефективності функціонування таких систем.

Проводячи порівняння (визначення сучасних тенденцій розвитку) національних інноваційних систем необхідно враховувати такі аспекти: наявність відповідних інститутів та організацій (визначення їх розвитку та кількості, а також пріоритетних складників системи); участь закладів вищої освіти в інноваційних розробках; повне охоплення економіки чи акцент на певних її галузях; участь у НІС держави та підприємницьких структур (визначення домінуючого елементу системи); акцент на фундаментальні або прикладні дослідження; переважні джерела фінансування функціонування національної інноваційної системи (державні кошти, кошти суб'єктів господарювання, кредитні кошти, венчурний капітал); продукування, купівля або безоплатне отримання інноваційних розробок; концентрація або розосередження елементів НІС.

Дослідження сучасних тенденцій розвитку національних інноваційних систем країн світу, враховуючи напрацювання В.В. Побірченко [9] та Т.С. Мілевської [14], дало змогу виявити, спираючись на наведені вище аспекти, чотири моделі функціонування НІС у світі (табл. 1).

Згідно з табл. 1, Україна належить до країн із перехідною моделлю національної інноваційної системи. До країн із такою моделлю НІС належать держави з економікою, що швидко зростає (Бразилія, Індія та ін.), або країни, які трансформують власну національну інноваційну систему в рамках переходу від командно-адміністративної до ринкової економіки (Росія, Казахстан та ін.). Ключовою проблемою такої моделі НІС є її трансформація у будь-яку з трьох наведених у табл. 1 моделей (євроатлантична, східно-азіатська, країн третього світу), що потребує виваже-

Таблиця 1

Порівняльна характеристика моделей національних інноваційних систем

№ з/п	Модель НІС	Ознаки	Країни
1	Євро-атлантична	Розгалужена мережа інноваційних інститутів та організацій, активна участь вишів у розробленні інновацій (один із головних складників НІС), повне охоплення інноваційними розробками економіки, переважання держави в інноваційних розробках, акцент на фундаментальні дослідження, широке коло джерел фінансування інноваційних розробок (державні кошти, кошти суб'єктів господарювання, кредитні кошти, венчурний капітал), продукування інновацій, концентрація інноваційних розробок на певній території для отримання ефекту синергії	США, Німеччина, Франція, Швеція, Швейцарія
2	Східно-азіатська	Розгалужена мережа інноваційних інститутів та організацій, слабка участь вишів у розробленні інновацій, повне охоплення інноваційними розробками економіки, переважання приватних структур в інноваційних розробках, акцент на прикладні дослідження, широке коло джерел фінансування інноваційних розробок (державні кошти, кошти суб'єктів господарювання, кредитні кошти, венчурний капітал), купівля інновацій, розосередження інноваційних розробок	Японія, Південна Корея, Китай, Гонконг, Тайвань
3	Країн третього світу	Обмежена мережа інноваційних інститутів та організацій, участь окремих вишів у розробленні інновацій, охоплення інноваційними розробками тільки певних галузей економіки, переважання держави у інноваційних розробках, акцент на прикладні дослідження, вузьке коло джерел фінансування інноваційних розробок (державні кошти, кошти суб'єктів господарювання), отримання інновацій безоплатно (безоплатна передача або «піратство»), розосередження інноваційних розробок.	Таїланд, В'єтнам, Камбоджа, Аргентина, Уругвай, Туніс, Оман
4	Перехідна	Обмежена мережа інноваційних інститутів та організацій, яка зростає та трансформується, активна участь окремих вишів у розробленні інновацій, часткове охоплення інноваційними розробками економіки, переважання держави у інноваційних розробках, акцент на фундаментальні та прикладні дослідження, значне коло джерел фінансування інноваційних розробок (державні кошти, кошти суб'єктів господарювання, кредитні кошти), продукування, купівля або безоплатне отримання інновацій, розосередження інноваційних розробок	Бразилія, Індія, Росія, Україна, Казахстан

Джерело: розроблено автором

них кроків на шляху її трансформації для недопущення побудови моделі, яка характерна для країн третього світу.

Доповнивши напрацювання В. Григи [15], у табл. 2 порівнюємо основні показники інноваційної діяльності чотирьох моделей функціонування НІС та України, взявши для дослідження дані за 2012–2016 рр. Зазначимо, що за моделями національних інноваційних систем та для України показники візьмемо середні за період дослідження та позначимо євроатлантичну модель як НІС-1, східно-азіатську – як НІС-2, країн третього світу – як НІС-3, перехідну – як НІС-4.

Зазначимо, що в табл. 2 під НДДКР необхідно розуміти науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, а під ПІІ – прямі іноземні інвестиції.

Відзначаємо, що Україна належить до четвертої моделі НІС (табл. 2) за винятком рівня прямих іноземних інвестицій, що є проблемою і може призвести до розвитку в країні третьої моделі національної інноваційної системи внаслідок дефіциту інвестиційних коштів та доступу до провідних інноваційних розробок.

Для виявлення сучасних тенденцій розвитку національної інноваційної системи України та інших країн світу оцінимо динаміку НІС країни за допомогою Глобального інноваційного індексу (The Global Competitiveness Index, GCI) у 2012–2016 рр. та порівняємо її з динамікою цього індексу відносно держав з кожної моделі функціонування національних інноваційних систем (табл. 3). Зазначимо, що GCI спрямований на ранжування країн, урахувавши ефективність їх інноваційних систем.

Наведене в табл. 3 дає змогу чітко визначити сучасні тенденції розвитку національної інноваційної системи згідно з відповідними моделями. Країни НІС-1, НІС-2, НІС-3 чітко займають свої рівні GCI. Так, країни НІС-1 займають переважно місця з 1-го до 30-го (з урахуванням низки винятків), країни НІС-2 займають місця з 30-го до 60-го (з низкою суттєвих винятків), країни НІС-3 займають місця з 60-го до кінця рейтингу (з низкою винятків). Дослідження країн НІС-4 показало дві головні особливості: досить значні відмінності за рейтингом між країнами (так, Азербайджан займав у 2016 р. 37-е місце, а Киргизія – 111-е); значна залежність розвитку НІС від економічної ситуації в країні, чого немає у інших моделях національних інноваційних систем (так економічна криза в Бразилії призвела до різкого зменшення її рейтингу з 48-го у 2012 р. до 81-го у 2016 р. Стосовно України, відзначаємо її низький рейтинг (на рівні країн НІС-3) та погіршення ситуації в динаміці під впливом економічної кризи 2013–2015 рр. і стагнації у 2016 р.). Україна потребує негайної модернізації власної

інноваційної системи з урахуванням тенденцій розвитку сучасних національних інноваційних систем НІС-1 і НІС-2.

Спираючись на проведені дослідження та напрацювання вітчизняних вчених [19–21], виділимо головні тенденції розвитку сучасних НІС:

1. Акцент на комерціалізацію інновацій.
2. Зміщення інноваційних розробок із промисловості у сферу послуг та екології.
3. Використання комбінованих джерел фінансування.
4. Активне залучення молоді до інноваційних розробок.
5. Максимальна відкритість до інших інноваційних систем за жорсткого захисту власних розробок від несанкціонованого використання.

Оцінюючи національну інноваційну систему України у контексті дослідження сучасних тенденцій розвитку НІС інших країн, відзначаємо її проблеми:

- низький рівень інвестиційної підтримки з боку вітчизняних та іноземних інвесторів;
- нерозвинена інфраструктура підтримки інновацій;
- слабка інноваційна активність вишів країни й українське мале залучення до інноваційної діяльності молоді;
- неефективна державна і регіональна підтримка інновацій;
- закритість НІС України та її слабкі комунікації з НІС інших країн світу.

Незважаючи на низку проблем, національна інноваційна система України має значний потенціал для розвитку та виведення країни на модель НІС-1 або НІС-2, що дасть значний поштовх розвитку вітчизняної економіки та зменшить наслідки двох останніх економічних криз. Уважаємо, що запорукою ефективного розвитку НІС України, враховуючи сучасні тенденції розвитку національ-

Таблиця 3

Динаміка НІС країн світу в 2012–2016 рр. згідно з GCI

№ з/п	Країна	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
1	США	7	5	3	3	3
2	Німеччина	6	4	5	4	5
3	Японія	10	9	6	6	8
4	Китай	29	29	28	28	28
5	Камбоджа	85	88	95	90	89
6	Аргентина	94	104	104	106	104
7	Бразилія	48	56	57	75	81
8	Казахстан	51	50	50	42	53
9	Україна	73	84	76	79	85

Джерело: складено автором на основі [18]

Таблиця 2

Порівняння показників інноваційної діяльності за моделями НІС та України в 2012–2016 рр.

Показники	НІС – 1	НІС – 2	НІС – 3	НІС – 4	Україна
Частка витрат на НДДКР у ВВП, %	2 – 3	1 – 2	Менше 1	Близько 1	0,78
Частка промисловості у фінансуванні НДДКР, %	30 – 40	30 – 45	10 – 15	15 – 25	20 – 25
Розвиток інноваційних галузей промисловості	Швидкий, з орієнтацією на внутрішній та зовнішні ринки	Швидкий, з орієнтацією на зовнішні ринки	Стагнація	Повільний, з орієнтацією на внутрішній та зовнішні ринки	Повільний, з орієнтацією на внутрішній та зовнішні ринки
Рівень ПІІ	Середній	Високий	Низький	Середній	Низький

Джерело: складено автором на основі [15–17]

них інноваційних систем інших країн, будуть такі кроки: чітке визначення шляху розвитку НІС країни (євроатлантична або східно-азіатська модель); розроблення відповідної державної стратегії розвитку; підвищення рівня фінансування інновацій завдяки комбінованим схемам; активне використання інтеграції країни до Європейського Союзу в контексті отримання доступу до досліджень, фінансування, інновацій; використання досвіду економічно розвинутих країн стосовно стимулювання інноваційної діяльності підприємств; підвищення самостійності вишів та активізація їх інноваційної діяльності; розвиток інфраструктури розроблення інновацій.

Висновки. Проведене дослідження виявило необхідність розвитку та трансформації національної інноваційної системи України в рамках пост-

кризового розвитку економіки країни. На основі дефініцій терміну «національна інноваційна система» та напрацювань вітчизняних і закордонних науковців визначено головні ознаки та аспекти НІС і на їх базі надано порівняльну характеристику моделей таких систем із визначенням моделі розвитку НІС України. Оцінка сучасних тенденцій розвитку національних інноваційних систем країн світу і порівняння їх з Україною дали змогу чітко визначити такі тенденції, виявити проблеми та перспективи трансформації вітчизняної НІС. Подальші дослідження необхідно акцентувати на адаптації закордонного досвіду розвитку національної інноваційної системи та розкритті окремих її складників у контексті оптимізації їх функціонування в сучасних посткризових умовах функціонування економіки країни.

Список використаних джерел:

1. Магдич А.С. Напрями трансформації моделі економічного зростання країн ЦСЄ / А.С. Магдич // Економічний нобелівський вісник. – 2014. – № 1 (7). – С. 314–322.
2. Махарік А. Посткризова парадигма економічного розвитку країн Близького Сходу та Північної Африки / А. Махарік // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – 2014. – Т. 2. – С. 206–210.
3. Schumpeter J. The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle / J. A. Schumpeter. – Cambridge; Harvard University Press, 1934. – 455 p.
4. Lundvall B.-E. Product Innovation and User-Producer Interaction / B.-E. Lundvall. – Aalborg : Aalborg University Press, 1985.
5. National Innovation Systems: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning / Ed. B.-E. Lundvall. – London: Pinter, 1992. – 317 p.
6. National Innovation Systems. A Comparative Analysis / Ed. R.R. Nelson. – New York: Oxford University Press, 1993. – 560 p.
7. Freeman C. The National System of Innovation in Historical Perspective // Cambridge Journal of Economics. – 1995. – № 19 (1). – P. 5–24.
8. Шарко М. Модель формування національної інноваційної системи України / М. Шарко // Економіка України. – 2005. – № 8. – С. 25–30.
9. Побірченко В.В. Національні інноваційні системи в глобальній економіці / В.В. Побірченко // Ученые записки ТНУ им. В.И. Вернадского. Серия «Экономика и управление». – 2011. – Т. 24 (63). – № 1. – С. 155–163.
10. Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 680-р від 17 червня 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.in.gov.ua/index.php?get=55&law_id=290.
11. Носик О.М. Відкриті інноваційні системи: головні характеристики і напрями інтернаціоналізації / О.М. Носик // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Менеджмент інновацій». – 2016. – № 6. – С. 103–113.
12. Шаповалова Л. Складові національної інноваційної системи та рівень їх розвитку в Україні / Л. Шаповалова // Вісник КНУ ім. Т.Г. Шевченка. Економіка. – 2011. – № 121–122. – С. 94–98.
13. Буняк Н.М. Сутність національної інноваційної системи / Н.М. Буняк // Ефективна економіка. – 2011. – № 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=633>.
14. Мілевська Т.С. Моделі інноваційного розвитку економіки / Т.С. Мілевська // Бізнес Інформ. – 2012. – № 7. – С. 44–47.
15. Грига В. Особливості формування національних інноваційних систем / В. Грига // Вісник НАН України. – 2009. – № 10. – С. 22–35.
16. Основні показники розвитку України у 2012–2016 рр. / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
17. Report for Selected Countries and Subjects. International Monetary Fund [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=77&pr.y=19&sy=1992&ey=2021&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=926&s=NGDP_RPCH%2CNGDP%2CNGDPD%2CPPPGDP&grp=0&a=.
18. The Global Competitiveness Report 2012 – 2016. Klaus Schwab, World Economic Forum [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport.pdf.
19. Лебедева Л.В. Інноваційна політика США як приклад ефективного партнерства державного та корпоративного секторів економіки / Л.В. Лебедева // ПВНЗ «Буковинський університет». Економічні науки: зб. наук. праць. – 2010. – №. 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://bukuniver.cv.ua/Applications/zbirnik/n6/34_InP.pdf.
20. Касич А.О. Досвід формування національних інноваційних систем у країнах, що розвиваються / А.О. Касич // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 5 (143). – С. 46–49.
21. Белозубенко В.С. Формирование инновационной системы Европейского Союза / В.С. Белозубенко, А.А. Горина, О.В. Абрашка // Бізнес Інформ. – 2013. – № 5. – С. 8–12.

Рыбальченко Е. В.

Киевский национальный торгово-экономический университет

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ ИННОВАЦИОННЫХ СИСТЕМ

Резюме

В статье на основе исследования теоретических наработок зарубежных и отечественных ученых определены главные признаки и аспекты национальных инновационных систем (НИС), а также модели их функционирования с определением модели развития НИС Украины. Опираясь на оценку современных тенденций развития национальных инновационных систем стран мира, в том числе Украины, определены глобальные тенденции развития НИС в современных условиях развития мировой экономики, а также проблемы и перспективы развития отечественной инновационной системы.

Ключевые слова: глобальный инновационный индекс, инновации, модель национальной инновационной системы, национальная инновационная система, показатели инновационной деятельности, тенденции развития.

Rybalchenko K. V.

Kyiv National University of Trade and Economics

MODERN TENDENCIES OF NATIONAL INNOVATION SYSTEMS DEVELOPMENT

Summary

Based on theoretical works of foreign and domestic scientists, the article identifies both main features and aspects of national innovation systems (NIS) and models of their functioning with the identification of Ukrainian NIS' development model. Separately, taking into account the estimation of modern tendencies in the development of world countries' national innovation systems, including Ukraine, global tendencies of NIS development in modern terms of global economic development are identified. Besides, the article reveals problems and perspectives of domestic innovation system development.

Keywords: global innovation index, innovations, model of national innovation system, national innovation system, indexes of innovation system, development tendencies.

УДК 339.138

Шевцов Є. Д.

Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ФУНКЦІЇ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

У статті докладніше досліджено наявні функції маркетингових комунікацій, які були визначені попередніми науковцями для систематизації базових маркетингових знань. Також проаналізовано теоретичні питання концепції інтегрованих маркетингових комунікацій в контексті сучасних глобалізаційних процесів та їх вплив на еволюцію функцій комунікації. Крім того, виведено нові рекомендації щодо логічного об'єднання деяких функцій в спільні через те, що сьогодні більш актуальною повсюдно стає багато-задачність.

Ключові слова: глобальні маркетингові комунікації, функції маркетингових комунікацій, міжнародний маркетинг, інформація, глобалізація, мультитаскінг.

Постановка проблеми. Маркетингові комунікації в XXI столітті використовуються кожний день по всьому світі у великій кількості. Їх функції теоретично підкріплюються практичними спостереженнями та, як і все в сучасному глобальному просторі, еволюціонують і змінюються. Їх дослідження стає важливим досвідом, якого потребує вже наявний масив наукової інформації про процеси маркетингових комунікацій на локальному та світовому рівнях. Розширення списку функцій маркетингових комунікацій з часом вело до розширення списку відповідальності працівників, котрі займаються їх організацією, тому що в їх прямих обов'язках входить забезпечення виконання кожної функції маркетингових комунікацій. Тобто актуальність дослідження забезпечена актуальністю попиту на тематику того, для чого саме потрібні маркетингові комунікації, чим саме вони займаються під наглядом відповідальних за це працівників маркетингових агентств, а також що треба

обов'язково включати до функцій маркетингових комунікацій в контексті глобалізаційних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематику маркетингових комунікацій активно досліджують українські й іноземні науковці. Наукові праці з цієї проблематики створювали американський політолог Х.Д. Лассвел, а також Ф. Тейлор, Л. Барталіні, Д. Бойгетта, Дж. Маккарті, А. Рапортта та інші. Серед українських науковців цю тему досліджували С.Д. Скибінський, С.Д. Гелея, К.О. Пацалюк. Більш вузьку тему саме функцій маркетингових комунікацій розглядали й аналізували такі українські вчені, як О.С. Братко, Т.О. Примака, Н.І. Норціна, а також такі зарубіжні науковці, як Самір Матур, Джоніда Келлезі, Марко Чоппі, Андреа Буратті.

Мета статті полягає у доведенні логічності утворення інтегрованих функцій маркетингових комунікацій завдяки об'єднанню попередньо відомих окремих функцій у спільні за авторським принципом.